

**KONCEPTNA BELEŠKA– FISKALNA
TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST – ZAJEDNIČKI
SASTANAK SVIH PEMPAL ZAJEDNICA PRAKSE, RUSIJA
27-29. MAJA 2014. GODINE**

Tehničke informacije o trendovima, pitanjima i problemima i učincima u fiskalnoj transparentnosti i odgovornosti pripremljene za potrebe zemalja članica PEMPAL-a

Sadržaj

DODATNE INFORMACIJE	3
FISKALNA TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST	4
CILJEVI SASTANKA, OBUHVAT I METODOLOGIJA/PROCES	7
<u>PRILOG A</u>	8
RESEARCH PAPER ON FISCAL TRANSPARENCY UPDATED FROM 2013	8
BACKGROUND	Error! Bookmark not defined.
KAKO SE MERI TRANSPARENTNOST BUDŽETA	9
UČINCI I REZULTATI	11
ZAKLJUČCI	14
TABLE 1: TRANSPARENCY RELATED ASSESSMENTS IN PEMPAL MEMBER COUNTRIES: TYPE AND DATE	16
TABLE 2: OPEN BUDGET INDEX SCORES 2006-2012	18
TABLE 3: BENCHMARKING OF PEMPAL COUNTRIES	20
<u>ATTACHMENT B</u>	23
<u>ATTACHMENT C</u>	27
Lough Erne Declaration	27
<u>ATTACHMENT D</u>	28
IBP'S Summary Table on Transparency in Key Budget Reports	28

DODATNE INFORMACIJE

PEMPAL mreža (Public Expenditure Management Peer Assisted Learning)¹ osnovana je pre više od šest godina, 2006. godine. Ova mreža trenutno okuplja stručnjake iz oblasti javnih finansija iz 22 od 30 zemalja koje Svetska banka klasifikuje kao zemlje Evrope i centralne Azije² i organizuje različite događaje, radionice, studijske posete i resursne materijale za sticanje znanja, u skladu sa akcionim planovima koje definišu članovi i u okviru tematskih oblasti budžeta, trezora i interne revizije.

Ovaj pristup učenja u saradnji sa kolegama uspešno se primenjuje kako u javnom, tako i u privatnom sektoru i ima podršku u rezultatima istraživanja i nezavisne evaluacije. Nezavisna evaluacija rada PEMPAL mreže sprovedena 2012. godine utvrdila je da pojedinci i države koje učestvuju u mreži uče jedni od drugih na načine koji za rezultat imaju neposredne i očigledne efekte po sisteme upravljanja javnim finansijama. Centar za razvoj finansija u Sloveniji obavlja poslove PEMPAL Sekretarijata, a u ovom trenutku, ključni donatori finansijskih i nefinansijskih sredstava su Svetska banka, Ministarstvo finansija Ruske Federacije i švajcarski Državni sekretarijat za ekonomske poslove (SECO).

U okviru PEMPAL mreže osnovane su tri zasebne Zajednice prakse: Zajednica prakse budžeta (ZPB), Zajednica prakse trezora (ZPT) i Zajednica prakse interne revizije (ZPIR). Zajednički sastanci svih Zajednica prakse PEMPAL-a, na kojima se okupljaju svi članovi da bi diskutovali o zajedničkim pitanjima i problemima, održavaju se svake dve do tri godine. Poslednji takav sastanak održan je u januaru 2011. godine. Ovaj sastanak bio je posvećen temi Odgovornosti rukovodstva i izvršenju budžeta i na njemu je učestvovalo oko 200 eksperata, međunarodnih govornika i stručnjaka iz više od 21 države Evrope i centralne Azije. Materijalima sa ovog sastanka može se pristupiti na sledećoj adresi: <http://www.pempal.org/event/read/28>.

Domaćin sledećeg takvog sastanka biće Ministarstvo finansija Ruske Federacije u periodu od 27. do 20. maja 2014. godine, a tema će biti Fiskalna transparentnost i odgovornost. Ruska Federacija i članovi PEMPAL Zajednice prakse budžeta su prvobitno predložili da tema sastanka bude budžetska transparentnost, međutim rukovodstvo PEMPAL-a je proširilo temu na širi koncept fiskalne transparentnosti i odgovornosti. Rukovodstvo PEMPAL-a koje se sastoji od izabраниh predstavnika iz više od polovine od ukupno 22 zemlje PEMPAL-a i Upravni odbor raspravljali su o izborima tema i podtema na Godišnjem sastanku rukovodstva svih Zajednica prakse održanom od 1. do 3. jula 2013. godine. Materijali sa ovog sastanka nalaze se na sledećoj adresi: <http://www.pempal.org/event/read/86>.

¹ Naziv inicijative Public Expenditure Management Peer-Assisted Learning, mogao bi donekle doslovno da se prevede kao: Upravljanje javnim finansijama – učenje u saradnji sa kolegama, međutim akronim koji odgovara engleskom nazivu ušao je u stalnu upotrebu na svim jezicima, te se zadržava u izvornom obliku. (prim.prev.)

² Zemlje koje učestvuju u radu PEMPAL-a su: Albanija, Azerbejdžan, Jermenija, Belorusija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Gruzija, Kazahstan, Kosovo, Kirgistan, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Ruska federacija, Srbija, Tadžikistan, Turska, Ukrajina i Uzbekistan. Mađarska je takođe članica, ali samo u Zajednici prakse interne revizije.

Tom prilikom, Rukovodstvo je razmatralo Dokument sa dodatnim informacijama o budžetskoj transparentnosti, čija se ažurirana verzija nalazi u **Prilogu A**, te obavilo opsežne razgovore na zajedničkim sastancima Zajednica prakse, kao i na pojedinačnim sastancima Zajednica o predloženom sadržaju i formatu budućeg sastanka, kao i o potrebnim pripremama. Osnovan je Organizacioni odbor sa zadatkom da dalje razradi program rada, s tim da finalni koncept i program rada bude dostavljen svim učesnicima u maju 2014. godine. Članovi odbora su predstavnici Svetske banke, Ministarstva finansija Ruske Federacije, SECO-a, predstavnici izvršnih odbora Zajednica prakse i PEMPAL Sekretarijat (Centar za razvoj finansija u Sloveniji). Svaka Zajednica prakse je takođe zadužena i za dalji rad na konkretnim sesijama, a otvorena je i Wiki stranica za razmenu i komentarisanje informacija.

FISKALNA TRANSPARENTNOST I ODGOVORNOST

Ova tema je odabrana s obzirom na njen značaj u obezbeđivanju dobrog upravljanja i relevantnost za rad svih Zajednica prakse. Iako je potrebno sprovesti dodatna istraživanja 'empirijski podaci o pozitivnim efektima fiskalne transparentnosti kreću se u rasponu od unapređenih budžetskih rezultata do nižih troškova zaduživanja države i smanjivanja korupcije.'³ Značaj fiskalne transparentnosti i odgovornosti odražava se i u nekoliko globalnih trendova⁴:

- MMF je u periodu 2013-14 revidirao svoj Kodeks dobrih praksi u fiskalnoj transparentnosti (Code of Good Practices in Fiscal Transparency) (kopija je prevedena i podeljena svim učesnicima sastanka na USB disku).
- OECD je izradio 'Nacrt principa dobrog budžetskog upravljanja' ('Draft Principles of Budgetary Governance') tokom perioda 2013-2014. godine (kopija je prevedena i podeljena svim učesnicima sastanka na USB disku). OECD Priručnik 'Best Practice Guidelines in Budget Transparency' (Smernice najboljih praksi u oblasti budžetske transparentnosti) dostupne su od 2001. godine na jezicima PEMPAL-a, na sledećim adresama:
http://www.pempal.org/data/upload/files/2013/03/oecd-best-practices-for-budget-transparency_eng.pdf (engleski)
http://www.pempal.org/data/upload/files/2013/03/oecd-best-practices-for-budget-transparency_rus.pdf (ruski)
http://www.pempal.org/data/upload/files/2013/03/oecd-best-practices-for-budget-transparency_bos.pdf (bosanski-hrvatski-srpski)
- Otvoreno partnerstvo vlada (Open Government Partnership) uspostavljeno je 2011. godine i okuplja više od 50 država članica koje su se obavezale da promovišu transparentnost i otvorenost, uključujući i nezavisni pregled (analizu) njihovog rada. Ovo partnerstvo radi na unapređenju odgovornosti i učinaka vlada kombinovanjem transparentnosti sa participacijom. Ovo podrazumeva da sve zainteresovane strane daju svoj doprinos u vidu ideja i informacija javnom sektoru i uspostavljanju saradnje sa njima u svrhu donošenja odluka i sprovođenja javnih politika. Ovo ima uticaj na

³ Wehner and Renzio, 2011

⁴ Webiste linkovima sa daljim informacijama može se pristupiti klikom na podvučene reči.

upravljanje javnim finansijama jer podrazumeva veći stepen učestvovanja civilnog društva u celom budžetskom procesu.

- Inicijative za poboljšanje transparentnosti već neko vreme postoje u sektorima povezanim sa ekstraktivnim industrijama i stranom pomoći.
- Od 2006. godine International Budget Partnership (Međunarodno budžetsko partnerstvo) svake dve godine sprovodi anketu o otvorenosti budžeta kako bi proizvelo 'Indeks otvorenosti budžeta' koji trenutno ocenjuje transparentnost budžeta u 100 zemalja sveta.⁵
- The Global Initiative on Fiscal Transparency (GIFT – Globalna inicijativa o fiskalnoj transparentnosti) osnovana je 2010. godine kao mreža koja okuplja veliki broj različitih zainteresovanih strana. Cilj ove mreže je da doprinese značajnom unapređenju fiskalne transparentnosti, angažovanja i odgovornosti razvijanjem podsticaja, normi, tehničke pomoći i novih tehnologija. 2012. godine ova mreža je razvila 'High Level Principles' (Opšte principe) koje je u januaru 2013. godine usvojila OUN. Navedeni principi nalaze se u **Prilogu B**.
- Međunarodne finansijske institucije i donatorska zajednica pružaju podršku zemljama u ocenjivanju fiskalnih okvira primenom PEFA okvira (Public Expenditure and Financial Accountability Framework – Okvir finansijske odgovornosti u oblasti javnih rashoda) i IMF Fiscal ROSCs (MMF Izveštaj o poštovanju standarda i kodeksa u oblasti fiskalne politike).
- 'Transparentnost' je jedno od 'Tri T' na koji se fokusira grupa G8. 2013. godine Grupa G8 se sastala u Severnoj Irskoj i potpisala Lough Erne Declaration (Lough Erne Deklaraciju). Od posebnog značaja je deseti princip "Vlade bi trebalo da objavljuju informacije o zakonima, budžetima, potrošnji, nacionalnoj statistici, izborima i ugovorima koje potpisuju vlade na način koji je lak za čitanje i ponovnu upotrebu, kako bi građani mogli da ih pozivaju na odgovornost." Ova deklaracija nalazi se u **Prilogu C**.
- Grupa G8 je 18. juna 2013. godine takođe potpisala the Open Data Charter (Povelju o transparentnosti podataka) kojom se promovišu transparentnost, inovacije i odgovornost. Povelja o transparentnosti podataka definiše pet strateških principa na kojima sve članice Grupe G8 treba da rade.
- Jedan broj završenih studija identifikuju dobre prakse, ali takođe ističu prilike za velika unapređenja. Neke od njih su i studija Svetske banke 'Financial Management Information Systems and Open Budget Data: Do governments report on where the money goes?' ('Sistemi za upravljanje javnim finansijama i transparentni budžetski podaci: Da li vlade podnose izveštaje o tome gde idu sredstva?')⁶ i 'Global Stock-

⁵ Broj ocenjivanih zemalja je u stalnom porastu. 2006. godine u oceni je učestvovalo 59 zemalja, 2008. godine 85 zemalja, a 2010. godine 94 zemlje.

⁶ Dener and Min (2013) zaključuju da samo mali broj vlada pruža građanima, organizacijama civilnog društva ili agencijama koje vrše nadzor, prilike da pristupe pouzdanim, tačnim i smislenim transparentnim budžetskim podacima iz FMIS rešenja u kojima se nalaze. Međutim, ova studija pokazuje i da postoje odabrani slučajevi iz kojih se vidi da inovativna rešenja za objavljivanje transparentnih budžetskih podataka i unapređenje transparentnosti mogu da se

Take of Social Accountability Initiatives for Budget Transparency and Monitoring'

(‘Globalni inventar inicijativa društvene odgovornosti u budžetskoj transparentnosti i monitoringu’). Studije slučaja izrađene uz podršku Međunarodnog budžetskog partnerstva takođe pružaju dokaze o pozitivnim ishodima koji nastaju u situacijama kada grupe civilnog društva koriste raspoložive budžetske podatke u kampanjama kojima se vrši uticaj na i dovode u pitanje politike vlade. Međunarodni trendovi se takođe kreću u smeru participativnog planiranja budžeta⁷ i društvene revizije⁸ među mnogim instrumentima i alatima odgovornosti koje sistemi upravljanja javnim finansijama koriste za jačanje odgovornosti ka gore prema centralnim agencijama i zakonodavnim organima, i ka dole prema građanima.

Kao što se može videti iz primera globalnih inicijativa kojima su mnoge zemlje posvećene, i koje su pomenute u gornjem tekstu, vlade u celom svetu odgovaraju na zahteve za većom transparentnošću. Izazovi i koristi od transparentnosti i odgovornosti su jačanje saradnje između države i građanja u donošenju odluka u budžetskom procesu. Unapređenje transparentnosti i odgovornosti na ovaj način podrazumeva uspostavljanje i održavanje partnerstava sa velikim brojem različitih zainteresovanih strana kao što su Vlada, Parlament, Vrhovna revizorska institucija, sudstvo, organizacije civilnog društva i mediji. Centralne agencije, kao što su Ministarstvo finansija i Trezori od ključnog su značaja za ovaj proces imajući u vidu njihovu vodeću ulogu u izradi državnog budžeta i upravljanju javnim finansijama.

Standardizovani finansijski izveštaji o aktivnostima vlade koji su prošli nezavisnu reviziju i koji su objavljeni, pokazatelji su posvećenosti ideji o otvorenijoj vladi. Poštovanje međunarodnih statističkih i računovodstvenih standarda i prelazak na finansijsko izveštavanje na obračunskoj osnovi takođe doprinose transparentnosti i odgovornosti. “Konceptualni okvir” i Smernice o politikama⁹ o usklađivanju IPSAS-a i GFS-a, koje objavljuje IPSAS Odbor predstavljaju dodatnu potvrdu potencijalnog doprinosa finansijskog izveštavanja otvorenoj vladi, kroz povećanje transparentnosti i odgovornosti.

Tako je, u ovom kontekstu, PEMPAL rukovodstvo identifikovalo broj pod-tema za koje je smatralo da su najrelevantnije. Navedene pod-teme su sumirane u tabeli u donjem tekstu.

<p>ZP Trezora izrazila je želju da se razgovara o sledećim podtemama: 1) Ulozi informacionih tehnologija.</p>	<p>ZP Budžeta izrazila je želju da se razgovara o sledećim podtemama: 1) Kodeksima i standardima</p>	<p>ZP Interne revizije izrazila je želju da se razgovara o sledećim podtemama:</p>
--	---	---

razviju brzo i sa malim ulaganjima čak i u teškim okolnostima, ako postoji snažna posvećenost vlade i veliko interesovanje javnosti. Videti Prilog A.

⁷ Ovaj proces je prvi put razvijen 1989. godine u Brazilu, ali se proširio na preko 1,500 participativnih budžeta u celom svetu. Većina je na nivou grada, za opštinske budžete i uključuje građane direktno u donošenje odluka o tome kako se troše delovi budžeta. Izvor: <http://www.participatorybudgeting.org/about-participatory-budgeting/what-is-pb/>

⁸ Društvena revizija je kada građani zajednički i blisko prate implementaciju projekata i primenjuje se u Indiji, kao i u mnogim drugim zemljama na lokalnom nivou. Izvor: <http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/Social-Audits-as-a-Budget-Monitoring-Tool.pdf>

⁹ Ovaj dokument je preveden i nalazi se u materijalima za sastanak koji sadrže dodatne informacije. Konceptualna beleška je dostupna samo na engleskom.

<p>2) Računovodstvu i izveštavanju. 3) Rizicima koji proističu iz budžetske transparentnosti. Rusija se saglasila da pokaže svoj IFMIS u okviru tačke 1). ZPT će pripremiti studiu o korišćenju IT u zemljama članicama PEMPAL-a i postaviće štand na kom će izložiti informacije. Cem Dener iz Svetske banke će takođe biti pozvan da učestvuje i izloži studiju o uticaju IT sistema na transparentnost budžeta, s fokusom na zemlje članice PEMPAL-a.</p>	<p>transparentnosti. 2) Komparativnim rezultatima ocenjivanja transparentnosti. 3) Biće prikazan analistički rad OECD-a i ZP budžeta. PEMPAL će sarađivati sa MMF-om i OECD-om na revidiranim standardima transparentnosti i predložiti primer Rusije za studiju slučaja, imajući u vidu da su oni učestvovali kao pilot u revidiranju kodeksa MMF-a. ZP budžeta će takođe pripremiti i komparativnu ocenu transparentnosti i izložiti je u budžetskom vodiču za građane i na budžetskim portalima.</p>	<p>1) Internoj kontroli, uključujući i internu reviziju kao instrumentima kojima se obezbeđuje budžetska transparentnost i odgovornost. 2) Upravljanju rizikom, uključujući i ocenu rizika. ZP interne revizije spremna je da podeli svoja iskustva u ovim oblastima, a takođe preporučuje da se na sastanak pozove i ekspert iz neke razvijene zemlje. 3) Indikatorima učinka. ZP interne revizije takođe želi da postavi štand na kojem će izložiti svoj rad, svoju wiki stranicu i proizvode znanja.</p>
--	---	---

Imajući u vidu da se u ovako ograničenom vremenu ne može izaći u susret svim zahtevima, Organizacioni odbor je razmatrao gornji predloženi sadržaj u kontekstu šire slike i definisao sledeće ciljeve i program rada sastanka, utvrdivši prioritete među predloženim temama na one koji su neposredno relevantne za budžetske agencije centralne vlade. Pored toga, izašlo se u susret i zahtevima svih Zajednica prakse da Programu rada glavnog sastanka priduruže i dodatne aktivnosti Zajednica prakse.

CILJEVI SASTANKA, OBUHVAT I METODOLOGIJAPROCES

Glavni ciljevi sastanka su a) razmena informacija o konceptima i alatima fiskalne transparentnosti i odgovornosti i načinima na koje oni mogu da se primene u praksi i b) da se formira dugoročni stav o tome kako ova tema može da se ugradi u budući rad Zajednica prakse.

Očekuje se da sastanku prisustvuju članovi PEMPAL-a, zvaničnici javnog sektora iz funkcionalnih oblasti trezora, budžeta i interne revizije u agencijama centralnog nivoa vlade iz 22 zemlje članice PEMPAL-a. Gde je potrebno, u skladu sa potrebama Programa rada, biće pozvani i odgovarajući eksperti. Procenjeno je da će sastanku prisustvovati oko 200 učesnika.

Tokom tri dana, koliko je predviđeno da traje sastanak, predloženo je da se učesnicima omogući uvid u određeni broj okvira, smernica, alata za ocenu i studija slučaja različitih zemalja – koji se mogu nazvati zajedničkim imenom **‘alati transparentnosti i odgovornosti’**. Ovi alati pružaju ceo spektar opcija koje bi zemlje mogle da uzmu u razmatranje kao neke od mogućih načina za unapređenje fiskalne transparentnosti i odgovornosti iz perspektive agencije sa centralnog nivoa vlasti.

Takođe je predloženo da se rezultati i napredak Zajednica prakse izlože i prikažu na štandovima i marketing materijalima kojima se reklamira rad PEMPAL-a. To bi mogle da budu i kopije proizvoda znanja koje su izradile Zajednice prakse. Takođe bi mogle da se izlože i inicijative zemalja (npr. vodič kroz budžet za građane) i druge reforme angažovanja

građana, kao što su internet portali na kojima se objavljuju budžetski i finansijski podaci za potrebe različitih korisnika.

PRILOG A

DOKUMENT SA ISTRAŽIVANJEM O FISKALNOJ TRANSPARENTNOSTI – AŽURIRAN POSLE 2013. GODINE

DODATNE INFORMACIJE

- 1. Ovaj dokument bio je pripremljen za potrebe predstavnika Izvršnih odbora PEMPAL-a kao dokument sa dodatnim informacijama za razmatranje pitanja budžetske transparentnosti kao teme za Zajednički sastanak svih Zajednica prakse** za predloženi plenarni sastanak svih Zajednica prakse koji se održava 2014. godine. Članovi izvršnih odbora sastali su se početkom jula 2013. godine za potrebe preliminarnog planiranja događaja i tom prilikom im je dat ovaj dokument sa dodatnim informacijama potrebnim za razgovore. Sada je ovaj dokument ažuriran s ciljem da svim učesnicima na predloženom sastanku predoči tekuća pitanja i probleme, trendove i terminologiju u vezi sa fiskalnom transparentnošću i odgovornošću na zvaničnim jezicima PEMPAL-a.
- 2. Budžetska transparentnost i fiskalna transparentnost, u širem smislu, sve više su u centru pažnje u celom svetu.** Opšte je prihvaćen stav da su ovo ključni instrumenti kojima se postiže dobro upravljanje i na taj način podstiču razvoj i fiskalna održivost.¹⁰ Ovaj rastući međunarodni fokus ogleda se i u nekoliko inicijativa koje su, direktno ili indirektno, usmerene ka sprovođenju ili propovisanju transparentnog načina rada, uključujući i neke inicijative usmerene ka konkretnim sektorima, kao što su prirodni resursi.¹¹
- 3. Uspon pokreta za civilno društvo, globalnog upravljanja i internet tehnologija takođe imaju veliki uticaj na očekivanja javnosti i pristup informacijama.** Osim toga, politički cilj pristupanja Evropskoj Uniji i ostajanja u njoj i regulatorne obaveze koje proističu iz procesa pristupanja predstavljaju snažne pokretače za zemlje kandidate i zemlje članice. Kao odgovor na finansijsku krizu, mnoge zemlje su započele proces fiskalne konsolidacije i unapređenja kvaliteta, efikasnosti i transparentnosti javnih rashoda.
- 4. IT rešenja nisu samo alat za unapređenje kvaliteta izveštavanja, već i osnovni pokretač za unapređenje transparentnosti.** Većina zemalja Evrope i Centralne Azije objavljuje izveštaje na javnim internet stranicama, a neke od njih sprovode i strategije za uvođenje e-vlade i integrisanih informacionih sistema za upravljanje javnim finansijama. Takva integracija značajna je za unapređenje praćenja budžetskih učinaka, vođenje pouzdanih računovodstvenih evidencija i blagovremeno, dosledno izveštavanje sa očiglednim pozitivnim efektima po

¹⁰ Odnosi se na Kopits, G. and Craig, J., 1998, "Transparency in Government Operations," (Transparentnost u radu Vlade) *IMF Occasional Paper 158*.

¹¹ Na primer Global Reporting Initiative (Globalna inicijativa za izveštavanje), the Global Transparency Initiative (Globalna inicijativa za transparentnost), the Extractive Industries Transparency Initiative (Inicijativa za transparentnost u radu ekstraktivnih industrija), the 'Open Government Partnership' (Otvoreno partnerstvo vlada). Osnosi se na www.opengovernmentpartnership.org

unapređenje transparentnosti i odgovornosti (Dener, 2011).¹² Neke od zemalja se suočavaju sa problemima u obuhvatu budžeta i postojanju preterano detaljnih podataka koji otežavaju mogućnost donošenja strateških odluka. Konsolidacija podataka i primena novih računovodstvenih takođe predstavljaju izazov. Reforme budžeta, odnosno uvođenje programskog budžeta, takođe su važni činioci u pružanju informacija o rezultatima i ciljevima koje predstavljaju osnovu za informisano donošenje odluka o javnim politikama.

KAKO SE MERI TRANSPARENTNOST BUDŽETA

1. **Postoje međunarodne norme, standardi i smernice o fiskalnoj i budžetskoj transparentnosti koje predstavljaju okvir za budžetsku klasifikaciju i fiskalno izveštavanje.** Ovi obuhvataju MMF Kodeks o dobrim praksama u oblasti fiskalne transparentnosti (IMF Code of Good Practices on Fiscal Transparency) koji je sada revidiran; MMF Priručnik o fiskalnoj transparentnosti (IMF Manual on Fiscal Transparency); MMF Vodič o transparentnosti sredstava prihoda (the IMF Guide on Resource Revenue Transparency); OECD Primeri najbolje prakse iz oblasti budžetske transparentnosti (OECD Best Practices for Budget Transparency); MMF Priručnik statistike državnih finansija (IMF Government Finance Statistics manual (GFSM 2001); Evropski sistem računa (European System of Accounts - ESA 95); Sistem nacionalnih računa Ujedinjenih nacija (United Nations System of National Accounts - SNA); Međunarodni standardi računovodstva za javni sektor (International Public Sector Accounting Standards - IPSAS); i Deklaracija iz Lime o Pravilima za reviziju Međunarodne organizacije institucija vrhovne revizije (Organization of SAI Lime Declaration on Auditing Precepts).
2. **Smernice najbolje prakse OECD-a (2001)¹³ definišu transparentnost budžeta kao “potpuno obelodanjivanje svih relevantnih fiskalnih informacija na pravovremen i sistematičan način.”** OECD daje smernice za izradu sedam tipova izveštaja vezanih za budžet, a Međunarodno budžetsko partnerstvo (International Budget Partnership - IPB) takođe reprodukuje ove preporuke, zajedno sa preporukama koje donosi MMF (videti paragraf 10). OECD je trenutno u završnoj fazi izrade revidiranih smernica za fiskalne institucije. Slično ovome, u svetlu globalne fiskalne krize, MMF je nedavno ažurirao svoj Kodeks o dobrim praksama u oblasti fiskalne transparentnosti. U dokumentu objavljenom 2012. godine, kao odgovor na finansijsku krizu, MMF je takođe doneo i seriju preporuka za obnavljanje globalnih napora u oblasti fiskalne transparentnosti.

¹² Dener C., Watkins J.A., and Dorotinsky W.L, 2011, “Financial Management Information Systems- 25 years of World Bank Experience on What Works and What Doesn’t, World Bank Study, Washington, DC (Studija Svetske banke “Informacioni sistemi za upravljanje finansijama – 25 godina iskustva Svetske banke o tome šta funkcioniše, a šta ne“).

¹³ Izvor: Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), 2001, *OECD Best Practices For Budget Transparency*, (Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj: OECD Najboje prakse u oblasti budžetske transparentnosti), Public Management Service, Public Management Committee, PUMA/SBO(2000)6/FINAL, (May).

3. **Postoji nekoliko mera za ocenjivanje, iako se javljaju problemi u vezi sa nekompletnim obuhvatom zemalja Evrope i centralne Azije, zastarelošću dostupnih ocena i primenom različitih metodoloških osnova.** Autor Simone (2009)¹⁴ smatra da se ograničen, ali rastući korpus empirijskih podataka o transparentnosti fokusira više na poteškoće u merenju, dok nekoliko istraživača konstruiše indekse. Postojeći instrumenti za merenje koji se u izvesnoj meri bave i određenim aspektima transparentnosti uključuju, između ostalih i merenje Finansijske odgovornosti u oblasti javnih rashoda (Public Expenditure Financial Accountability PEFA); dobrovoljne Standarde i kodekse za fiskalno izveštavanje koje propisuje MMF (Reports on Standards and Codes - ROSCs); Indeks otvorenosti budžeta Međunarodnog budžetskog projekta (Open Budget Index); Set podataka o upravljanju Svetske banke. Indeks za praćenje prihoda (Revenue Watch Index) koristi se za ocenjivanje transparentnosti u zemljama koje imaju mineralne rezerve, rezerve nafte i gasa, a postoje i specifičniji indikatori čiji je cilj merenje aspekata upravljanja. Među njima su i Indeks za praćenje korupcije organizacije Transparency International (Corruption Perception Index) i indeksi za merenje političkih prava i društvenih sloboda organizacije Freedom House. Slično tome, Indeks globalnih prava na informacije (Global Rights to information Index), koji se prati od 2010. godine, sastoji se od serije indikatora kojima se meri pravo na informacije na globalnom nivou.
4. **Dodatni korisni alati koji se mogu koristiti kao merila za poređenje aspekata budžetske transparentnosti obuhvataju i OECD ankete.** Postoji nekoliko anketa, uključujući i Anketu o budžetskim praksama i procedurama; Anketu o budžetu orijentisanom prema učincima; Anketu o računovodstvu i reviziji i Anketu o ulozi fiskalnih saveta i zakonodavstva u budžetiranju. Rezultati ovih anketa čuvaju se u bazama podataka koje pomažu utvrđivanju repera (merila) za poređenje, a OECD vrši analize u sklopu učestvovanja u procesu anketiranja. OECD-ova Baza podataka o budžetskim praksama i procedurama obuhvata 97 zemalja, od kojih je 31 zemlja članica OECD-a, a 66 zemalja su iz regiona Afrike, Bliskog istoka, istočne Evrope, Azije, Latinske Amerike i Kariba.¹⁵ Preko 99 pitanja pokriva ceo budžetski ciklus: pripremu, odobravanje/usvajanje, izvršenje, računovodstvo i reviziju, informacije o učincima i upravljanje stranom pomoći. Cilj baze podataka je da pomogne u razvoju zajedničkih praksi i standarda; ovo je besplatna i pretraživa baza podataka koja omogućuje i podstiče zajedničko učenje o budžetskim praksama i procedurama i omogućuje komparativnu analizu podataka i trendova kojima se podržava analiza utemeljena na informacijama i razvoj kvantitativnih i kvalitativnih mera.¹⁶ Trinaest zemalja članica PEMPAL-a učestvovalo je 2013. godine u OECD-ovoj Anketi o budžetskim praksama i

¹⁴ Simone, D.S, 2009, "The Concept of Budget Transparency: Between Democracy and Fiscal Illusion" (Koncept budžetske transparentnosti: između demokratije i fiskalne iluzije), objavljeno u *Public Choice E Political Economy*, dostupno na adresi <http://www-3.unipv.it/websiep/2009/200931.pdf>

¹⁵ Baza podataka sadrži rezultate ankete zemalja OECD-a sprovedene 2007. godine i zajedničke ankete koju su sproveli Svetska banka i OECD 2008. godine u Aziji i drugim regionima, kao i anketu koju je u 2008. godine u Africi sprovedla Kolaborativna inicijativa Svetske banke za reformu budžeta Afrike (World Bank Collaborative Africa Budget Reform Initiative (CABRI)/i OECD anketa Afrike. Trenutno učestvuje i 16 zemalja članica PEMPAL-a, od kojih 13 učestvuje zahvaljujući Zajednici prakse budžeta.

¹⁶ Izvor: OECD Anketa o budžetskim praksama i procedurama dostupna na <http://www.oecd.org/dataoecd/30/45/39466141.pdf>

procedurama. Učestvovanje 10 od ovih 13 zemalja je omogućeno zahvaljujući Zajednici prakse budžeta.

UČINCI I REZULTATI

- 5. Merenje učinaka i rezultata ograničeno je raspoloživošću podataka**, kako je već pomenuto u gornjem tekstu. Za informacije o spisku tipova i datuma ocena transparentnosti sprovedenih u zemljama članicama PEMPAL-a videti **Tabele 1A i 1B**. Za 18 od 22 zemlje članice PEMPAL-a postoje Izveštaji o standardima i kodeksima u oblasti fiskalne transparentnosti (Fiscal transparency ROSCs), mada su mnogi od ovih izveštaja sada već zastareli. OECD/Sigma takođe daje kvalitativnu ocenu 7 zemalja kandidata za članstvo u EU i zemalja potencijalnih kandidata. Ove ocene sadrže i neke od aspekata transparentnosti. Najobuhvatniji okvir za ocenu budžetskih sistema i institucija je PEFA koji se sastoji od 31 indikatora. Međutim i ovaj okvir ima određene slabosti zbog nekompletnog obuhvata zemalja i potrebe da se tokom dužeg vremenskog perioda sprovede više analiza kako bi se identifikovali trendovi.¹⁷ PEFA ocena sprovedena je u oko 18 od 22 zemlje članice PEMPAL-a, premda su neke od njih zastarele ili sprovedene u različitim vremenskim periodima.
- 6. Najredovnije i najobuhvatnije mera transparentnosti budžeta je Indeks otvorenosti budžeta koji ocenjuje javnu dostupnost i kvalitet osam budžetskih izveštaja.** Ovaj indeks je konstruisalo Međunarodno partnerstvo za budžet (International Budget Partnership-IBP)¹⁸ kroz svoju Inicijativu za transparentni budžet (Open Budget Initiative) i primenjuje međunarodne standarde i okvire. IBP aktivno angažuje 100 zemalja, prevashodno u Aziji, Africi i Latinskoj Americi. IPB takođe objavljuje izveštaj koji sadrži primere [izveštaja](#) dobre prakse i izrađuje zbirnu tabelu sa informacijama o tome šta bi trebalo da čini sadržaj svakog ključnog budžetskog izveštaja. Ovo je prikazano u (**Prilogu D**).
- 7. Rezultati ankete sprovedene tokom 2012. godine otkrili su da 77 od 100 anketiranih zemalja ne zadovoljava standarde budžetske transparentnosti.** Međutim, prosečne ocene za 40 zemalja koje imaju uporedive podatke za poslednje četiri Otvorene budžetske ankete pokazuju prosečni rast sa 47 iz 2006. godine na 57 u 2012. godini. Vlade 21 zemlje ne objavljuju Izvršni sažetak predloga budžeta (Predlog budžeta izvršne vlasti) za koji IPB smatra da je dokument od najvećeg značaja za razumevanje načina na koji tačno vlade planiraju upravljaju finansijama svojih zemalja. Rezultati, takođe, ukazuju na široko rasprostranjen neuspeh vlada da pruže dovoljno prilike građanima i civilnom društvu da učestvuju u budžetskom procesu. Ovaj aspekt je prvi put

¹⁷ Izvor: Hedger, E., i P., de Renzio, 2010, "Šta nam ocene upravljanja javnim finansijama govore o PFM reformama?" *Overseas Development Institute Background Note*, July 2010.

¹⁸ IBP ima nekoliko programa: Inicijativa partnerstva (Partnership Initiative), koje finansiraju Bill i Melinda Gates; Otvorena budžetska inicijativa koju finansira DfID i Inicijativa civilnog društva koju finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju. IBP takođe dobija institucionalnu podršku od Ford fondacije, Instituta za otvoreno društvo i Hewlett Foundation <http://internationalbudget.org/who-we-are/funding/>

ispitan ovom anketom. Prosečna ocena prilika za uključivanje u budžetski proces bila je 19 od ukupnih 100.

8. **Većina zemalja koje učestvuju u radu PEMPAL-a pokazala je značajan napredak od prve ocene Indeksa otvorenosti budžeta iz 2006. godine, kako je prikazano u Tabeli 2 u prilogu.**
 - a. **Rusija:** ocena poboljšana za 57% 2006. i 23% iz 2010. godine.
 - b. **Bugarska:** ocena poboljšana za 38% 2006. i 17% 2010. godine.
 - c. **Albanija:** ocena poboljšana za 89% 2006. i 43% 2010. godine.
 - d. **Kazakhstan:** ocena poboljšana za 11% 2006. i 26% 2010. godine.

Deset od 15 zemalja članica PEMPAL-a koje su učestvovala u anketi, imaju prosečnu ocenu 43 od mogućih 100, kako je prikazano u **Tabeli 3** u prilogu.

9. **Efekti informacionih sistema za upravljanje javnim finansijama na unapređenje budžetske transparentnosti bili su predmet nedavne studije koje je sprovedla Svetska banka.** Studija 'Informacioni sistemi za upravljanje javnim finansijama i transparentni budžetski podaci: Da li vlade podnose izveštaje o tome kuda novac odlazi?' čiji su autori Cem Dener i Sandy Min završena je u junu 2013. godine. Nalazi studije, bazirani na opsežnim skupovima podataka, mere trenutni status web platformi za objavljivanje transparentnih budžetskih podataka iz informacionih sistema za upravljanje javnim finansijama na osnovu brojnih indikatora. Studija sadrži smernice o standardima za objavljivanje na internetu, ističući dobre prakse i sumirajući glavne rezultate dobijene na bazi analize 198 web prezentacija javnih finansija. U poređenju sa drugim indikatorima i standardima kao što su PEFA, OBI, IMF Fiscal ROSC, ovi indikatori posmatraju dobre prakse u oblastima kao što su opcije za slanje korisnički definisanih dinamičkih upita (dynamic query options), vidljivosti informacionih sistema za upravljanje javnim finansijama, pouzdanosti podataka o javnim finansijama, kvalitet prikazivanja, učinkovito korišćenje transparentnih budžetskih podataka.
10. **Rezultati studije ukazuju da su dobre prakse u prikazivanju transparentnih budžetskih podataka iz pouzdanih informacionih sistema za upravljanje finansijama veoma vidljive u svega 24 zemlje (12%), uprkos široko rasprostranjenosti dostupnosti 176 FMIS platformi koje se koriste u 198 zemalja širom sveta.** Studija sumira 100 slučajeva internet prezentacija različitih vlada u 53 zemlje i ističe neke dobre prakse u različitim oblastima objavljivanja transparentnih budžetskih podataka iz Informacionih sistema za upravljanje finansijama.

Isečak iz skupa podataka iz ove studije prikazan je u **Tabeli 4**, a ceo skup podataka u EXCEL formatu podeljen učesnicima je na USB disku. Objašnjenje informacija prikazanih u tabeli dato je u zaglavlju kolona, međutim detaljnije objašnjenje ovih indikatora objašnjeno je u izveštaju o studiji i skupu podataka. Tabela 5 sadrži informacije o linkovima na internet stranice sa ključnim vladinim informacijama, uključujući za Ministarstva finansija, budžeti za građane, propisi iz oblasti javnih finansija i druge informacije, kao i budžetska klasifikacija/kontni

okvir – detalji su podskupa od 198 zemalja obuhvaćenih studijom.¹⁹ Rezultati ankete dati su za pitanja da li se godišnji planovi budžeta, srednjoročni okvir rashoda, planovi investicija, rezultati izvršenja budžeta i izveštaji eksterne revizije redovno objavljuju. Skup najnovijih PEFA indikatora učinka i e-gov indeksi Ujedinjenih Nacija iz 2012. godine, kao i rang lista zemalja su takođe priloženi. Poslednje tri kolone iz Tabele 4 prikazuju agregatne ocene za svaku zemlju, izvedene različitim merenjima korišćenim u postupku izrade studije. Ove ocene trenutnih praksi vlada u objavljivanju transparentnih budžetskih podataka iz informacionih sistema za upravljanje finansijama kreću se u rasponu od 'vrlo transparentne' (Ocena A) do 'minimalno transparentne' (Ocena D).

11. U smislu trenutnih dobrih praksi u zemljama članicama PEMPAL-a u objavljivanju transparentnih budžetskih podataka iz informacionih sistema, dve zemlje imaju ocenu 'vrlo transparentne' (Ruska Federacija i Turska), 12 zemalja ima ocenu transparentne'²⁰, 6 zemalja ostvarilo je ocenu 'ograničena vidljivost', (Azerbejdžan, Belorusija, Mađarska, Kazahstan, Kosovo i Tadžikistan) i dve zemlje imaju ocenu 'minimalna vidljivost' (Uzbekistan i Crna Gora). Međutim, na nivou PEMPAL regiona u celini, ukupna prosečna ocena od 53.85 je iznad svetskog proseka od 45.14. Dalje, sve, osim dve, PEMPAL zemlje objavljuju svoje godišnje budžetske planove, premda tri od ovih zemalja ne objavljuju podatke redovno. Sve PEMPAL zemlje objavljuju svoje rezultate izvršenja budžeta, ali 5 zemalja ih ne objavljuje redovno. Jedanaest PEMPAL zemalja ne objavljuje izveštaje eksterne revizije, a od jedanaest koje ove izveštaje objavljuju, četiri zemlje ne objavljuje ih redovno. Sve zemlje daju na uvid neke informacije o javnim finansijama koje mogu biti od koristi građanima. Sledeće zemlje su ocenjene kao zemlje koje objavljuju kvalitetne podatke (odnosno informativne i lake za čitanje): Belorusija, Gruzija, Makedonija, Moldavija, Ruska Federacija, Srbija i Turska.²¹ Međutim samo u slučaju Jermenije i Kirgistana ocenjeno je da prikazuju rezultate budžeta na način koji je lako razumljiv, naročito za građane.

12. Na osnovu studije razvijeni su vodeći principi koji podstiču vlade da unaprede svoje prakse u objavljivanju podataka. Na osnovu posmatranja cele studije, pouka naučenih iz analize slučajeva dobre prakse i iskustava stečenih u postupku razvijanja informacionih sistema za upravljanje finansijama i portala sa transparentnim budžetskim podacima, Autori Dener i Min²² formulisali su principe kojima se treba rukovoditi (ove smernice su detaljno opisane u studiji):

¹⁹ Tabela sadrži informacije o svih 22 zemlje članice PEMPAL-a i uzorku zemalja iz drugih regiona koje su ekstrahovane iz ukupnog skupa podataka. Rezultati su bazirani na eksternom pregledu informacija o javnim finansijama koje su objavljivane na internet prezentacijama vlada do januara 2013. godine. Zbog toga, neka od dešavanja u ovim zemljama koja su usledila po završetku ove studije (u junu 2013. godine) nisu vidljivi u ovom skupu podataka. Ovim linkovima može se pristupiti kroz distribuiranu excel verziju skupa podataka.

²⁰ Albanija, Jermenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Gruzija, Kirgistan, Makedonija, Moldavija, Rumunija, Srbija i Ukrajina.

²¹ U skladu OBI izveštajem iz 2012. godine, jedini izveštaj koji objavljuje formalne građanske vodiče za budžet u regionu PEMPAL-a je Kazahstan (videti strane 52 i 53 na <http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-Report-English.pdf>). Ovo je rezultat uže definicije vodiča za građane koji predstavlja pojednostavljenu verziju Predloga budžeta izvršne Vlasti ili Usvojenog budžeta koji se objavljuje u isto vreme, za potrebe građana, korišćenjem jednostavnog, netehničkog jezika i pristupačne formate (p.14, p.46)

²² Izvori: <http://blog-pfm.imf.org/pfmblog/2013/07/now-you-see-it-now-you-dont.html>

- Dostupnost pravovremenih i sveobuhvatnih budžetskih podataka;
- Obelodanjivanje detalja o informacionim sistemima koji su u osnovi ovih procesa;
- Postojanje mogućnosti za slanje korisnički definisanih dinamičkih upita i izveštaja;
- Objavljivanje pouzdanih i međusobno povezanih transparentnih budžetskih podataka;
- Verifikacija izvora podataka o javnim finansijama;
- Unapređenje kvaliteta prikazivanja podataka; i
- Promovisanje učinkovitog korišćenja transparentnih budžetskih podataka.

13. **Na osnovu rezultata studije, Dener i Min zaključuju da samo mali broj vlada od ukupno 198 analiziranih zemalja pruža građanima, organizacijama civilnog društva ili agencijama koje vrše nadzor, pristup pouzdanim, tačnim i smislenim transparentnim budžetskim podacima koji se nalaze u informacionim sistemima za upravljanje finansijama.** Međutim, studija je pokazala da postoje odabrani slučajevi koji pokazuju da se inovativna rešenja za objavljivanje transparentnih budžetskih podataka i unapređenje transparentnosti budžeta mogu razviti dosta brzo i sa malo ulaganja čak i u otežanim okolnostima, ako postoji snažna posvećenost vlade i interesovanje javnosti. Dener i Min zaključuju sledeće:

‘I dok mnoge vlade objavljuju značajne informacije na svojim internet prezentacijama javnih finansija, sadržaj je često nedovoljan da da zadovoljavajuće odgovore na pitanje “kuda idu sredstva?” Stoga, glavni zaključak studije je “Ono što vidiš (nije uvek) i ono što dobiješ” na internet prezentacijama vlada. U velikom broju ekonomija potrebno je uložiti dodatne napore za izgradnju poverenja u izvore, pouzdanost, kvalitet i pravovremenost budžetskih podataka koje vlade objavljuju. (MMF Blog 23. jul 2013. godine) ’

Studiji se može pristupiti na sledećem linku: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15897> Verzije ove studije na različitim jezicima dostupne su na internet stranici Zajednice prakse FMIS: <https://eteam.worldbank.org/FMIS> (svi članovi joj mogu pristupiti).

ZAKLJUČCI

14. Iako je potrebno sprovesti dodatna istraživanja o fiskalnoj transparentnosti i odgovornosti, međunarodni trendovi i studije slučaja pružaju sve više dokaza o njihovom potencijalnom značaju za postizanje pozitivnih razvojnih rezultata za vlade i građane. Na raspolaganju su različiti ključni alati i mehanizmi za ocenu, a centralne agencije mogu da igraju važnu ulogu kao jedni od ključnih stejkholdera u promovisanju i podsticanju promena u ovoj oblasti.

15. Države širom sveta odgovaraju na zahteve za višim stepenom transparentnosti, kao što se može videti i iz globalnih inicijativa kojima su mnoge zemlje posvećene. Efekti transparentnosti po unapređenje odgovornosti zavise od brojnih aktera, a unapređenje na ovaj način podrazumeva uspostavljanje i održavanje partnerstava sa velikim brojem ključnih zainteresovanih strana, kao što su Vlada, Parlament, Vrhovna revizorska institucija, sudstvo, organizacije civilnog društva i mediji.

Pripremila Deanna Aubrey, PEMPAL PFM Savetnik/članica Resursnog tima PEMPAL Zajednice prakse budžeta. Sva dodatna pitanja, pojašnjenja ili izmene možete poslati na adresu: deanna_aubrey@hotmail.com

TABELA 1: OCENE TRANSPARENTNOSTI U ZEMLJAMA ČLANICAMA PEMPAL-a: VRSTA I DATUM
1A: PEFA Ocena po zemljama²³

Zemlja	Prva PEFA	Vodeća agencija	Druga PEFA	Vodeća agencija
Albanija	2006	SB	2011	SB
Jermenija	2008	SB		
Azerbejdžan	2008	SB	TBC	SB~
Belorusija	2009	SB		
Bosna i Hercegovina	TBC	SB~		
Gruzija	2008	Vlada	2013	SB
Kazakhstan	2009	SB		
Kosovo	2007	SB	2009 ²⁴	Vlada
Kirgistan	2006	DFID	2009	SECO
Makedonija, BJR	2007	SB		
Moldavija	2006	EC	2008	SB
Crna Gora	2009	SB		
Rumunija	TBC	SB~		
Ruska Federacija	2007	Vlada		
Srbija	2007	SB	2010	Vlada
Tadžikistan	2007	SB	2012	SB
Turska	2009	SB		
Ukrajina	2007	SB	2011	SB

²³ Izvor: Svetska banka (SB). * U toku. ~ Planirano, datum treba da bude potvrđen (TBC) videti <https://www.pefa.org/en/dashboard> Takođe videti <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PEFA/0,,contentMDK:22687152~menuPK:7313203~pagePK:7313176~piPK:7327442~theSitePK:7327438,00.html>

²⁴ Kosovo je imalo treću PEFA ocenu 2011. godine

1B: MMF i OECD mehanizmi ocenjivanja

Zemlja	MMF Fiskalni ROSC ²⁵	MMF ROSC – Računovodstvo i Revizija	OECD Anketa o budžetskim praksama i procedurama	OECD SIGMA Ocene ²⁶
Albanija	2003	2006	2012/13	2011, 2012,2013
Jermenija	2002	2008		
Azerbejdžan	2000,2003	2006	2013	
Belorusija	2004	2009	2013	
Bosna i Hercegovina	-	2004,2010	2013	2011, 2012,2013
Bugarska	2000,2001,2005	2002,2009		
Hrvatska	2004	2002,2007	2013	2010, 2011
Gruzija	2003	2007		
Mađarska	2001,2002,2003,2004,2007	2004		
Kazakhstan	2003	2007		
Kosovo		2006,2012		2011, 2012,2013
Kirgistan	2002,2008	2008	2013	
Makedonija	2006	2003	2013	2011, 2012,2013
Moldavija	2004	2004		
Crna Gora	-	2007	2013	2011, 2012,2013
Rumunija	2002	2003,2009		
Rusija	2004	-	2012/13	
Srbija	2009	2005	2013	2011, 2012,2013
Tadžikistan	2007	2009	2013	
Turska	2000,2003,2006	2007	2012/13	2011,

²⁵ Izvor: MMF Fiskalni ROSCs <http://www.imf.org/external/NP/rosc/rosc.aspx?sortBy=Topic&sortVal=Fiscal%20Transparency> ROSC za računovodstvo i reviziju http://www.worldbank.org/ifa/rosc_aa.html#ctry

²⁶ Izvor: <http://www.oecd.org/site/sigma/publicationsdocuments/sigmaassessmentreports.htm> ocena se sprovodi svake godine u zemljama koje su u procesu pridruživanja EU. Ocene zemalja koje su 2007. godine pristupile Evropskoj Uniji, Bugarske i Rumunije, sprovedene su u periodu između 1999. i 2006. godine. Ovih osam zemalja koje su pristupile Evropskoj uniji 2004. godine, sprovedene su između 1999. i 2003. godine. Te zemlje su: Češka, Estonija, Mađarska, Letonija, Litvanija, Poljska, Slovačka i Slovenija.

				2012,2013
Ukrajina	1999,2004	2003, 2008		
Uzbekistan		2008	2013	

TABELA 2: OCENE INDEKSA OTVORENOSTI BUDŽETA ZA PERIOD 2006-2012. GODINE

Država	2006	2008	2010	2012	% Δ 2006	% Δ 2010
Albanija	25	37	33	47	89	43
Azerbejdžan	30	37	43	42	40	-3
Bosna i Hercegovina		44	44	50	13	13
Bugarska	47	57	56	65	38	17
Hrvatska	42	59	57	61	44	7
Gruzija	34	53	55	55	63	1
Kazakhstan	43	35	38	48	11	26
Kirgistan		8	15	20	140	31
Makedonija		54	49	35	-36	-28
Rumunija	66	62	59	47	-29	-20
Rusija	47	58	60	74	57	23
Srbija		46	54	39	-15	-27
Turska	42	43	57	50	20	-12
Tadžikistan				17		
Ukrajina		55	62	54	-2	-13

Izvor: Podaci konstruisani na osnovu profila država iz indeksa otvorenosti budžeta <http://survey.internationalbudget.org/#profile>
Za one države koje nisu imale podatke za 2006. godinu, podaci iz 2010. godine poređeni su sa 2008. godinom.

**GRAFIKON 1: INDEKS TRANSPARENTNOSTI BUDŽETA
2012**

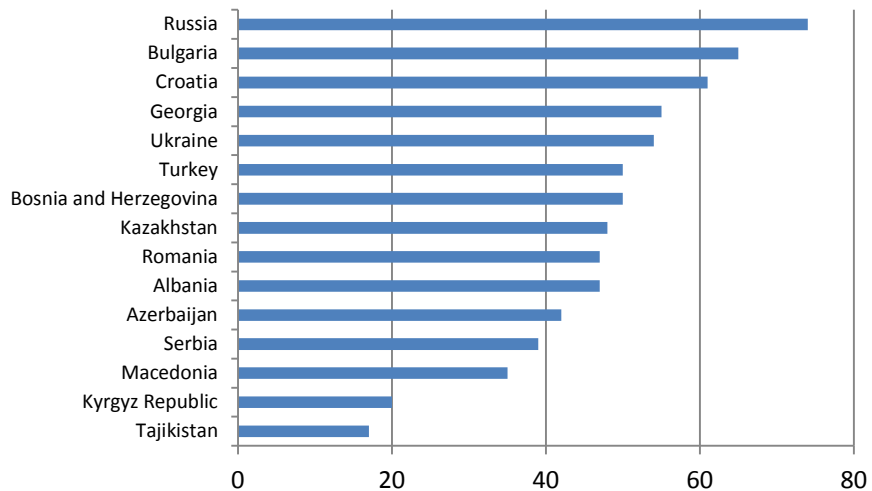

TABELA 3: REPERI ZA POREĐENJE ZEMALJA ČLANICA PEMPAL-a

	Broj zemalja koje su anketirane	Zemlje	Rezultati za zemlje članice PEMPAL-a
Obimne informacije (OBI 2012 ocena 81-100)	6	Francuska (83/100), Novi Zeland (93/100), Norveška, Južna Afrika, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo	
Značajne informacije (OBI 2012 ocena 61-80)	17	Brazil, Bugarska , Čile, Hrvatska , Češka, Nemačka, Indija, Indonezija, Meksiko(61/100), Portugal, Rusija , Slovačka, Slovenija, Južna Koreja, Španija, Uganda, Sjedinjene Američke Države (79/100)	Rusija (74/100) Bugarska (65/100) Hrvatska (61/100)
Neke informacije (OBI 2012 ocena 41-60)	36	Avganistan, Albanija , Argentina, Azerbejdžan , Bangladeš, Bosna i Hercegovina , Bocvana, Kolumbija, Kosta Rika, El Salvador, Gruzija , Gana, Gvatemala, Honduras, Italija (60/100), Jordan, Kazakhstan , Kenija, Liberija, Malavi, Mali, Mongolija, Mozambik, Namibija, Nepal, Nicaragua (42/100), Pakistan, Papua Nova Gvineja, Peru, Filipini, Poljska, Rumunija , Šri Lanka, Tanzanija, Turska, Ukrajina	Gruzija (55/100) Ukrajina (54/100) Tuska, Bosna i Hercegovina (50/100) Kazakhstan (48/100) Rumunija i Albanija (47/100) Azerbejdžan (42/100)
Minimalne informacije (OBI 2012 ocena 21-40)	15	Angola, Burkina Faso (23/100), Dominikanska Republika, Ekvador, Liban, Makedonija , Malezija, Maroko, Săo Tomé e Príncipe, Srbija , Sijera Leone (39/100), Tajland, Timor-Leste, Trinidad i Tobago, Venecuela	Srbija (39/100) Makedonija (35/100)
Sporadične informacije/nema informacija (OBI 2012 ocena 0-20)	26	Alžir, Benin, Bolivija, Kambodža, Kamerun, Čad, Kina, Demokratska Republika Kongo, Egipat, Ekvatorska Gvineja (0/100), Fidži, Irak, Kirgistan , Myanmar (0/100), Niger, Nigerija, Katar (0/100), Ruanda, Saudijska Arabija, Senegal, Tadžikistan , Tunis, Vietnam, Jemen, Zambija, Zimbabve (20/100)	Kirgistan (20/100) Tadžikistan (17/100)

Izvor: Prve tri kolone: Projekat Međunarodno partnerstvo za budžet, Anкета otvorenosti budžeta iz 2012. godine (Tabela 1, strana 13) sa <http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-Report-English.pdf>. Dati su podaci o zemljama koje su ostvarile najviše i najniže ocene po svakoj od kategorija. U skladu sa IBP-u, zemlje iz kategorije "neke informacije" trebalo bi da se trude da pređu u višu kategoriju "značajne informacije" category (iznad 60/100) unapređivanjem obuhvatnosti postojećih budžetskih dokumenata; promovišući više angažovanja građana u budžetskom procesu i starajući se da zakonodavni organi i vrhovna revizorska institucija imaju neophodne resurse učinkovito vršenje nadzora nad ovom funkcijom. Moguća su značajna unapređenja ocena sa vrlo malo ili nimalo troškova, ako se postojeća interna dokumenta objave na internetu (Predlog budžeta izvršne vlasti). Sve zemlje bi trebalo da razviju inovativne mehanizme za participaciju i na internetu objavljuju budžetska dokumenta u formatima koje je lako čitati i koji omogućuje razumevanje i analizu.

TABELA 4: ISEČAK IZ REZULTATA ANKETE SVETSKE BANKE O INFORMACIONIM SISTEMIMA ZA UPRAVLJANJE FINANSIJAMA I
TRANSPARENTNOSTI BUDŽETSKIH PODATAKA

#	Ekonomija	P1 > Da li Ministarstvo finansija ima web stranicu ili portal koji je namenjen objavljivanju informacijama o javnim finansijama (JF)?			P2 > Da li postoji web stranica/ dokument o FMIS rešenju?	P3 > Šta su izvori informacija na osnovu kojih se objavljuju podaci o javnim finansijama?	P4 > Da li su podaci o javnim finansijama smisleni i upotrebljivi građanima i budžetskim organima? P4.1- 0 nisu informativni, 1 nešto korisnih podataka, 2 dobrog kvaliteta Q4.2 Da li su informacije dovoljno detaljne? 0-Ne 1-Da Q4.3 Budžet za građane je lako razumljiv 0-Ne 1-Da osnovne informacije 2- Da sveobuhvatne informacije	P5 > Da li se objavljuje struktura podataka/budžetska klasifikacija/Kontni okvir?	P6 > Godišnji budžetski planovi se objavljuju 6.1 0/1: ne/da 6.2 - 0/1: neredovno/redovno		P7 > MTEF se objavljuje 7.1 - 0/1: Ne/Da 7.2 - 0/1: neredovni/redovni		P8 > Objavljuju se investicioni planovi 8.1 - 0/1: Ne/Da 8.2 - 0/1: Neredovni/redovni		P9 > Rezultati izvršenja budžeta se objavljuju 9.1 - 0/1: Ne/Da 9.2 -1 nedeljno 2 mesečno 3 kvartalno 4 godišnje 9.3 - 0/1: neredovno/redovno			
		Q1.1 MoF URL	Q1.4 JF podaci URL	Q2.2 FMIS URL					4 Transparentni podaci	Q4.1	Q4.2	Q4.3	Q4.4 Budžet građanin	Budžetska klasifikacija/kontni	Q6.1	Q6.2	Q7.1	Q7.2
2	Albanija	http://www.minfin.gov.al	http://www.minfin.gov.al	http://www.minfin.gov.al	http://www.minfin.gov.al	1	1	0	-	http://www.minfin.gov.al	1	1	1	1	0	1	2	1
8	Jermenija	http://www.minfin.am	http://www.minfin.am	http://www.minfin.am	http://www.minfin.am	1	1	2	https://www.e-gov.am	-	1	1	1	1	0	1	4	1
9	Australija	http://www.finance.gov.au	http://www.budget.gov.au	http://www.finance.gov.au	http://www.comlaw.gov.au	2	1	0	-	http://www.abs.gov.au/ABS/	1	1	1	1	1	1	4	1
10	Austrija	http://www.bmf.gv.at	https://www.bmf.gv.at	http://english.bmf.gv.at	https://www.bmf.gv.at	2	1	0	-	http://www.rechnungshof.at	1	1	1	1	0	1	4	1
11	Azerbejdžan	http://www.maliyye.gov.az	http://www.maliyye.gov.az	http://www.maliyye.gov.az	http://www.maliyye.gov.az	1	1	0	-	http://www.maliyye.gov.az	1	1	0	0	0	1	4	0
16	Belorusija	http://www.minfin.gov.by	http://www.minfin.gov.by	http://www.minfin.gov.by	http://www.minfin.gov.by	2	1	0	http://siteresources.worldbank.org	-	0	0	0	0	0	1	2	1
22	Bosna i Hercegovina	http://www.fmf.gov.ba	http://www.fmf.gov.ba	http://www.fiscalreform.gov.ba	-	1	1	0	-	http://www.fmf.gov.ba/za	1	1	1	1	0	1	4	0
24	Brazil	http://www.fazenda.gov.br	http://www.stn.fazenda.gov.br	https://www.tesouro.fazenda.gov.br	https://www.tesouro.fazenda.gov.br	2	1	2	http://www.portaldados.gov.br	http://www.stn.fazenda.gov.br	1	1	1	1	1	1	2	1
26	Bugarska	http://www.minfin.bg	http://www.minfin.bg	http://www.minfin.bg	http://www.minfin.bg	1	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	2	1
31	Kanada	http://www.fin.gc.ca	http://www.fin.gc.ca	http://www.fin.gc.ca	http://www.freebalance.ca	2	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	4	1
43	Hrvatska	http://www.mfin.hr	http://www.mfin.hr	http://www.mfin.hr	http://www.mfin.hr	1	1	0	-	http://www.mfin.hr/hr/dokumenti	1	1	1	1	0	1	4	1
47	Danska	http://uk.fm.dk	http://uk.fm.dk/publications	http://www.oes.dk/SysInfo	http://www.oes-cs.dk	2	1	0	-	http://fm.dk/publikationer	1	1	1	1	0	1	3	1
56	Estonija	http://www.fin.ee	http://www.fin.ee	http://www.fin.ee	http://www.mindware.ee	2	1	0	http://www.mindware.ee	http://www.fin.ee/index.html	1	1	1	1	0	1	2	1
59	Finska	http://www.vm.fi/vm/foi	http://www.vm.fi/vm/foi	http://www.valtiokontti.fi	http://www.netra.fi	1	1	0	-	http://www.vm.fi/vm/foi	1	1	1	1	0	1	4	1
60	Francuska	http://www.economie.gouv.fr	http://www.performance.gouv.fr	http://www.performance.gouv.fr	-	2	1	1	http://www.cyber-bug.fr	http://www.performance.gouv.fr	1	1	1	1	0	1	4	1
63	Gruzija	http://www.mof.ge	http://www.mof.ge	http://fas.ge/en/Compensation	http://www.bundesfinanz.de	2	1	1	http://www.mof.ge	http://www.mof.ge/show	1	1	1	1	1	1	2	1
64	Nemačka	http://www.bundesfinanz.de	http://www.bundesfinanz.de	http://www.ziviti.de/DFG	http://www.bundesfinanz.de	2	1	1	http://www.finanz.de	http://www.bundesfinanz.de	1	1	1	1	0	1	2	1
75	Mađarska	http://www.kormanyhivatal.gov.hu	http://www.kormanyhivatal.gov.hu	http://www.wds.worldbank.org	-	1	1	0	-	-	1	1	0	0	0	1	4	1
81	Irska	http://www.finance.gov.ie	http://budget.gov.ie/budget	http://www.finance.gov.ie	http://www.irelands.gov.ie	2	1	1	http://budget.gov.ie	http://govacc.per.gov.ie/annual	1	1	1	1	1	1	2	1
87	Kazahstan	http://www.minfin.kz	http://www.minfin.kz	http://www.wds.worldbank.org	http://www.minfin.kz	1	1	0	-	http://www.minfin.kz	1	1	1	0	0	1	2	1
91	Republika Koreja	http://www.mof.go.kr	http://www.mof.go.kr	https://www.digitalbudget.go.kr	https://www.digitalbudget.go.kr	2	1	2	http://www.mof.go.kr	http://www.mof.go.kr	1	1	1	1	1	1	4	1
92	Kosovo	http://mf.rks-gov.net/foi	http://mf.rks-gov.net/foi	http://www.mfe-ks.org	-	1	1	0	-	http://mf.rks-gov.net/en/foi	1	0	1	0	0	1	2	0
94	Kirgistan	http://www.minfin.kg	http://www.minfin.kg	http://www.kazna.gov.kg	http://www.kazna.gov.kg	1	1	2	http://map.okmot.gov.kg	http://www.minfin.kg/index	1	0	1	0	0	1	2	0
105	Makedonija	http://www.finance.gov.mk	http://www.finance.gov.mk	http://www.ultra.com.mk	-	2	1	0	-	http://www.finance.gov.mk	1	1	1	1	0	1	2	1
117	Moldavija	http://www.mf.gov.md	http://www.mf.gov.md	http://www.mf.gov.md	-	2	1	0	-	http://www.mf.gov.md/rc	1	1	1	1	0	1	4	1
120	Crna Gora	http://www.mf.gov.me	http://www.mf.gov.me	http://www.questionnaire.gov.me	-	1	0	0	-	-	0	0	0	0	0	1	4	1
127	Holandija	http://www.government.nl	http://www.rijksbegroting.nl	http://www.oecd.org/rijs	http://opendata.rijksoverheid.nl	2	1	1	http://www.begroting.nl	http://www.rbv.minfin.nl	1	1	1	1	0	1	4	1
128	Novi Zeland	http://www.treasury.govt.nz	http://www.treasury.govt.nz	http://www.treasury.govt.nz	http://www.treasury.govt.nz	2	1	2	http://www.treasury.govt.nz	http://www.treasury.govt.nz	1	1	1	1	1	1	2	1
141	Poljska	http://www.mf.gov.pl	http://www.mf.gov.pl	http://www.mf.gov.pl	-	1	1	2	http://centrumcyfrowy.gov.pl	http://www.mf.gov.pl/ind	1	1	0	0	0	1	2	1
144	Rumunija	http://www.mfinante.ro	http://www.mfinante.ro	http://discutiimfinante.ro	http://www.mfinante.ro	1	1	0	-	http://discutiimfinante.ro	1	1	1	0	1	1	2	1
145	Ruska Federacija	http://www.minfin.ru	http://www.budget.gov.ru	http://www1.minfin.ru	http://www.budget.gov.ru	2	1	0	-	http://www1.minfin.ru/	1	1	1	1	0	1	2	1
155	Srbija	http://mfp.gov.rs	http://mfp.gov.rs/pages	http://www.trezor.gov.rs	-	2	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	2	1
170	Švedska	http://www.sweden.gov.se	http://www.sweden.gov.se	http://www.esv.se/Verksamhet	http://www.esv.se/Verksamhet	2	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	4	1
171	Švajcarska	http://www.efd.admin.ch	http://www.efd.admin.ch	http://www.efd.admin.ch	http://www.efd.admin.ch	2	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	4	1
174	Tadžikistan	http://www.minfin.tj	http://minfin.tj/index	http://minfin.tj/reform	-	1	1	0	-	-	1	1	1	1	0	1	3	1
182	Turska	http://www.maliye.gov.tr	https://portal.muhasabahaber.gov.tr	https://www.kbs.gov.tr	https://ebutce.bumko.gov.tr	2	1	1	http://www.bumko.gov.tr	https://portal.muhasabahaber.gov.tr	1	1	1	1	1	1	2	1
186	Ukrajina	http://www.minfin.gov.ua	http://www.minfin.gov.ua	http://www.minfin.gov.ua	http://www.minfin.gov.ua	1	1	0	-	http://www.minfin.gov.ua	1	1	1	0	0	1	2	1
188	Ujedinjeno Kraljevstvo	http://www.hm-treasury.gov.uk	http://www.hm-treasury.gov.uk	http://data.gov.uk/data	http://www.hm-treasury.gov.uk	2	1	2	http://www.wheretoget.gov.uk	http://webarchive.nationalarchives.gov.uk	1	1	1	1	0	1	4	1
189	Sjedinjene Američke Države	http://www.whitehouse.gov	http://www.treasury.gov	http://www.fms.treasury.gov	http://usaspending.gov	2	1	1	http://www.whitehouse.gov	http://www.whitehouse.gov	1	1	1	1	1	1	2	1
191	Uzbekistan	http://www.mf.uz	http://www.mf.uz/ru/	http://pid.adb.org/pid/	-	1	0	0	-	-	1	0	0	0	0	1	4	0

TABELA 4 (NASTAVAK): ISEČAK IZ REZULTATA ANKETE SVETSKE BANKE O INFORMACIONIM SISTEMIMA ZA UPRAVLJANJE FINANSIJAMA I TRANSPARENTNOSTI BUDŽETSKIH PODATAKA

#	Ekonomija	P10 > Objavljuje se izveštaj eksterne revizije		P12 > Da li postoji web stranica Otvorene vlade/transparentnih podataka?	P16 > Da li postoji web stranica o pristupu informacijama/Std?	P17 > Da li se objavljuju propisi iz upravljanja javnim finansijama?	PEFA Indikatori učinka										PEFA proseci		Ostali indikatori		UN e-Gov 2012 indeksi EGov12 kolona - rang lista zemalja od 193 zemlje - eGov kolona - indeks od ukupno 0.100		Rezultati: postojeće prakse vlada u objavljivanju transparentnih budžetskih podataka iz informacionih sistema za			
		Q10.1	Q10.2				Q16.2 ATI	Q17.2 Propisi iz JF	PEFA god	Status	PI-5	PI-6	PI-10	PI-12	PI-22	PI-23	PI-24	PI-25	PI-26	D-2	rosek1	prosek	OBI_12	OBI_10	eGov12	eGov
2	Albanija	1	1	-	http://www.minfin.gov.al	http://www.minfin.gov.al	Jan 2012	Javno	A	B	B	C+	A	C	C+	A	C+	D+	2.90	2.95	47	33	86	0.52	61.54	B
8	Armenija	1	0	https://www.e-gov.am	-	http://www.minfin.am/m	Oct 2008	Javno	A	A	A	B	A	C	C+	D+	D+	A	3.05	3.03	-	-	94	0.50	61.54	B
9	Australija	1	1	http://data.australia.gov.au	http://www.finance.gov.au	http://www.finance.gov.au	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	0.84	76.92	A
10	Austrija	0	0	http://data.gv.at/	http://english.bmf.gv.at/	http://www.bmf.gv.at/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	0.78	57.69	B
11	Azerbejdžan	0	0	-	http://opendata.az/	http://www.maliyye.gov.az/	Jan 2008	Final	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2.10	2.63	42	43	96	0.50	34.62	C
16	Belorusija	0	0	-	-	http://www.minfin.gov.by	Apr 2009	Javno	A	A	C	D+	A	B	B+	C+	D+	NU	2.89	3.09	-	-	61	0.61	34.62	C
22	Bosna i Hercegovina	1	0	-	-	http://www.fmf.gov.ba/p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	44	79	0.53	50.00	B
24	Brazil	1	1	http://dados.gov.br/	http://www.fazenda.gov.br/	http://www.fazenda.gov.br/	Dec 2009	Javno	A	A	A	B	A	A	A	C+	C+	NU	3.56	3.52	73	71	59	0.62	100.00	A
26	Bugarska	0	0	http://parlament.yur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65	56	60	0.61	53.85	B
31	Kanada	1	1	http://www.data.gc.ca	http://www.fin.gc.ca/	http://www.fin.gc.ca/af/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	0.84	61.54	B
43	Hrvatska	0	0	http://www.mojauprava.hr/	http://www.mfin.hr/	http://www.mfin.hr/hr/za	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	57	30	0.73	53.85	B
47	Danska	0	0	http://digitaliser.dk/rd	http://fm.dk/om-os/p	http://fm.dk/om-os/lov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	0.89	65.38	B
56	Estonija	1	0	http://pub.stat.ee/px	-	http://www.fin.ee/index	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	0.80	65.38	B
59	Finska	1	1	http://www.suomi.fi/	-	http://www.vm.fi/vm/en/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	0.85	73.08	B
60	Francuska	1	1	http://data.gouv.fr	http://www.budget.g	http://www.economie.g	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83	87	6	0.86	69.23	B
63	Gruzija	0	0	-	-	-	Nov 2008	Javno	B	A	B	C+	A	D	B+	D+	D+	C	2.60	2.63	55	55	72	0.56	73.08	B
64	Nemačka	1	1	https://www.govdata	http://www.bfdi.bund	http://www.bundesfinanz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71	68	17	0.81	80.77	A
75	Mađarska	1	1	-	http://www.kormany.hu/	http://www.kormany.hu/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31	0.72	46.15	C
81	Irska	1	1	http://www.statcentr	-	http://per.gov.ie/organisa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	0.71	76.92	A
87	Kazahstan	0	0	-	-	http://www.minfin.gov.kz	Jun 2009	Final	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2.78	3.05	48	38	38	0.68	46.15	C
91	Republika Koreja	1	1	http://www.data.go.k	http://www.mosf.go.k	http://www.mosf.go.kr/in	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	71	1	0.93	100.00	A
92	Kosovo	0	0	-	-	-	May 2009	Javno	A	B	B	C	B+	D	B+	A	B	D	2.80	2.77	-	-	-	-	38.46	C
94	Kirgistan	1	0	http://budget.okmot	http://budget.okmot	http://www.minfin.kg/ind	Dec 2009	Javno	B	B	C	C+	A	D	C+	D+	D+	D+	2.25	2.05	20	15	99	0.49	61.54	B
105	Makedonija	0	0	-	-	http://www.finance.gov.mk	Aug 2007	Javno	A	NU	C	NU	A	C	C+	C+	B	C	2.75	2.83	35	49	70	0.56	61.54	B
117	Moldavija	1	1	http://data.gov.md	http://www.mf.gov.md/rc	http://www.mf.gov.md/rc	Oct 2011	Final	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3.35	3.19	-	-	69	0.56	69.23	B
120	Crna Gora	0	0	-	http://www.gov.me/ri	http://www.mf.gov.me/or	Jul 2009	Javno	B	B	A	C+	A	A	C+	C+	C+	C	3.00	2.72	-	-	57	0.62	23.08	D
127	Holandija	1	1	http://data.overheid	http://www.government	http://www.rijksoverheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.91	76.92	A
128	Novi Zeland	1	1	http://www.data.govt	http://www.treasury.g	http://www.treasury.govt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93	90	13	0.84	92.31	A
141	Poljska	1	1	http://sejmometr.pl	-	http://www.finanse.mf.gd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	59	64	47	0.64	61.54	B
144	Rumunija	1	1	-	-	http://www.mfinante.ro/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	59	62	0.61	57.69	B
145	Ruska Federacija	1	1	http://opengovdata.r	http://www.garant.ru	http://www1.minfin.ru/r	Jan 2007	Nacrt	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2.39	2.48	74	60	27	0.73	80.77	A
155	Srbija	1	1	-	http://www.rjp.gov.rs	http://mfp.gov.rs/pages/i	Nov 2010	Javno	B	B	A	C	A	A	A	C	D	D	3.10	2.79	39	54	51	0.63	61.54	B
170	Švedska	1	1	http://www.opengov	http://www.sweden.g	http://www.sweden.gov.s	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	84	83	7	0.86	73.08	B
171	Švajcarska	1	1	-	http://www.admin.ch	http://www.efd.admin.ch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	0.81	65.38	B
174	Tadžikistan	0	0	-	-	http://minfin.tj/index.php	Jun 2007	Javno	D	A	D	D+	B	C	C+	D+	D+	D+	1.95	2.07	17	-	122	0.41	42.31	C
182	Turska	1	0	http://www.turkiye.g	http://www.maliye-b	http://www.bumko.gov.tr	Dec 2009	Final	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	3.22	3.05	50	57	80	0.53	88.46	A
186	Ukrajina	1	1	-	http://www.kmu.gov	http://www.minfin.gov.ua	Jul 2011	Javno	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	2.80	2.55	54	62	68	0.57	61.54	B
188	Ujedinjeno Kraljevstvo	1	1	http://data.gov.uk	http://www.justice.g	http://webarchive.nation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88	87	3	0.90	88.46	A
189	Ujedinjene Američke Države	1	1	http://www.data.gov	http://fms.treas.gov/	http://www.treasury.gov/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	79	82	5	0.87	88.46	A
191	Uzbekistan	0	0	-	-	http://www.mf.uz/uz/gos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91	0.51	23.08	D

PRILOG B

Globalna inicijativa o fiskalnoj transparentnosti: opšti principi fiskalne transparentnosti, participacije i odgovornosti

Strane potpisnice ovih Principa,

Prepoznajući da fiskalne politike – oporezivanje, zaduživanje, potrošnja, investiranje i upravljanje javnim sredstvima – imaju ključne efekte na ekonomske, društvene i ekološke ishode (krajnje rezultate) u svim zemljama na svim nivoima razvoja,

Verujući da pristup informacijama visokog kvaliteta, smisleno učestvovanje javnosti i efektivni mehanizmi odgovornosti:

- Unapređuju integritet, kvalitet i sprovođenje fiskalne politike,
- Smanjuju korupciju,
- Unapređuju legitimitet i poverenje u vladu;
- Unapređuju spremnost za plaćanje poreza i obezbeđivanje finansiranja;
- Jačaju učinkovitost razvojne pomoći;
- I na taj način jačaju efikasnost, jednakost, učinkovitost, stabilnost i održivost fiskalnih politika i jačaju verovatnoću da će fiskalne politike imati pozitivne ekonomske, društvene i ekološke efekte.

Prepoznajući da javnost ima pravo na informacije o fiskalnim politikama i učinkovitim prilikama za učestvovanje u formulisanju i implementaciji fiskalnih politika,

Prepoznajući, takođe, ključni doprinos koji veća fiskalna transparentnost, participacija i odgovornost mogu da imaju u omogućavanju efektivnije međunarodne saradnje u funkciji ostvarivanja finansijske stabilnosti, smanjenja siromaštva, ujednačenog ekonomskog rasta i staranju o ekološkim i globalnim zajedničkim dobrima,

Prepoznajući značajnu ulogu u definisanju normi i standarda koju imaju inicijative kao što su *Kodeks dobrih praksi u oblasti fiskalne transparentnosti* Međunarodnog monetarnog fonda (International Monetary Fund's *Code of Good Practices on Fiscal Transparency*), *Najbolje prakse u budžetskoj transparentnosti* Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development's *Best Practices in Budget Transparency*), *Indeks otvorenosti budžeta* Međunarodnog budžetskog partnerstva (International

Budget Partnership's *Open Budget Index*), *Međunarodni standardi računovodstva javnog sektora* koje promoviše Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde javnog sektora (*International Public Sector Accounting Standards* - International Public Sector Accounting Standards Board), *Međunarodni standardi za Institucije vrhovne revizije* koje promoviše Međunarodna organizacija za Institucije vrhovne revizije (*International Standards of Supreme Audit Institutions* promulgated by the International Organization of Supreme Audit Institutions), i multiagencijski program *Javnih rashoda i finansijske odgovornosti* (*Public Expenditure and Financial Accountability*),

Priznajući da iako je konsenzus sve širi i raste, i dalje postoje jazovi i nedoslednosti u postojećim normama i standardima,

Podsećajući da se međunarodni instrumenti, kako oni koji su univerzalno primenljivi, kao što su *Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima* (*Universal Declaration of Human Rights*), *Međunarodna deklaracija o građanskim i političkim pravima* (*International Covenant on Civil and Political Rights*) i *Međunarodna deklaracija o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima* (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*), kao i regionalni instrumenti, bave pitanjima slobode govora, pristupa informacijama, nezavisnosti Vrhovne revizijske institucije, participacije i borbe protiv korupcije, između ostalih, koje su relevantne za fiskalnu politiku,

Potvrđujući recipročni odnos između građana i vlade, u kojem građani obezbeđuju resurse i poveravaju građanima staranje nad javnim resursima, a zauzvrat, očekuju da dobiju informacije o javnim finansijama i fiskalnim politikama, te da dobiju priliku da učestvuju u kreiranju fiskalne politike,

Prepoznajući da su razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija značajno smanjile troškove prikupljanja i razmene informacija i omogućile nove oblike interakcije između građana i vlade,

Prepoznajući da ovi Principi treba da se implementiraju na način koji je usklađen sa različitim okolnostima u raznim zemljama, istovremeno promovišući napredak u svim zemljama prema ostvarivanju zajedničkog cilja ostvarivanja transparentnog, participativnog i odgovornog upravljanja fiskalnim politikama,

Prepoznajući potrebu za saradnjom i razmenom informacija između svih zainteresovanih strana u pomaganju državama u izgradnji kapaciteta i

učenju iz iskustava u transparentnom, participativnom i odgovornom upravljanju fiskalnim politikama,

Pozivajući sve državne i nedržavne aktere, uključujući i pojedince, grupe civilnog društva, nevladine organizacije, organizacije na nivou zajednica, stručna udruženja i privatni sektor da zajedno rade na promovisanju progresivnog sprovođenja ovih Principa,

Prepoznajući, takođe, poželjnost postizanja transparentnosti, participativnosti i odgovornosti u svim granama podele vlasti i pozivajući zakonodavna i sudska tela da implementiraju ove Principe u svom poslovanju,

Proglašavaju ove Opšte principe za principe koji treba da usmeravaju kreatore politika i sve druge zainteresovane strane (učesnike) u fiskalnoj politici u naporima za unapređenje fiskalne transparentnosti, participacije i odgovornosti i da pomažu u promovisanju unapređenja u obuhvatu, doslednosti i koherentnosti postojećih standarda i normi fiskalne transparentnosti:

Pristup fiskalnim informacijama

1. Svako ima pravo da zatraži, primi i dalje širi informacije o fiskalnim politikama. Kako bi pomogli u garatovanju ovog prava, nacionalni pravni sistemi bi trebalo da uspostave jasne pretpostavke u prilog javne dostupnosti fiskalnih informacija bez diskriminacije. Izuzeci bi trebalo da budu ograničeni po svojoj prirodi, jasno definisani u zakonskom okviru, te da ih je moguće dovesti u pitanje posredstvom učinkovitih, jeftinih, nezavisnih i pravovremenih mehanizama pregleda.
2. Vlade bi trebalo da objavljuju jasne i merljive ciljeve agregatne fiskalne politike, redovno podnose izveštaje o napretku u ostvarenju tih ciljeva i objašnjavaju odstupanja od planova.
3. Javnosti bi trebalo dati na uvid finansijske i nefinansijske informacije visokog kvaliteta o prošlim, sadašnjim i projektovanim fiskalnim aktivnostima, učincima, fiskalnim rizicima i javnoj imovini i obavezama. Prezentacija fiskalnih informacija o budžetima, fiskalnim izveštajima, finansijskim izveštajima i Nacionalnim računima trebalo bi da bude obaveza vlade, u skladu sa međunarodno priznatim standardima i trebalo bi da budu dosledno usklađeni sa različitim tipovima izveštaja ili da sadrže objašnjenje i poravnanje razlika. Neophodno je obezbediti uverenja o integritetu fiskalnih podataka i informacija.

4. Vlade bi trebalo da saopštavaju informacije o ciljevima koje pokušavaju da ostvare i rezultate koje postižu sa resursima koji su im povereni, te da teže tome da ocene i obelodane očekivane i stvarne društvene, ekonomske i ekološke ishode.

Upravljanje fiskalnom politikom

5. Sve finansijske transakcije u javnom sektoru bi trebalo da imaju osnovu u zakonu. Zakoni, propisi i administrativne procedure kojima se uređuje upravljanje javnim finansijama bi trebalo da budu dostupni širokoj javnosti, a njihova implementacija bi trebalo da bude predmet nezavisne analize.
6. Sektor Vlade bi trebalo da bude jasno definisan i identifikovan za potrebe izveštavanja, transparentnosti i odgovornosti, a vladini finansijski odnosi sa privatnim sektorom bi trebalo da budu obelodanjeni, da se sprovede na transparentan (otvoren) način i prate jasna pravila i procedure.
7. Uloge i nadležnosti za naplatu prihoda, preuzimanje obaveza, potrošnju resursa, investiranje i upravljanje javnim sredstvima bi trebalo da budu jasno podeljene u propisima između tri grane vlasti (zakonodavne, izvršne i sudske), između nacionalnog i subnacionalnog nivoa vlasti, između sektora vlade i ostatka javnog sektora i unutar samog sektora vlade.
8. Ovlašćenja za naplatu poreza i izvršenje rashoda u ime javnosti bi trebalo da budu garantovana zakonom. Ni jedan vladin prihod ne bi trebalo da bude naplaćen, niti rashod izvršen ili za njega preuzeta obaveza bez prethodnog odobrenja zakonodavne vlasti, posredstvom budžeta ili nekog drugog zakona. Zakonodavni organi bi trebalo da imaju ovlašćenja, resurse i informacije neophodne da bi se organi izvršne vlasti pozivale na odgovornost za korišćenje javnih sredstava.
9. Vrhovna revizorska institucija bi trebalo da ima zakonom garantovanu nezavisnost od izvršne vlasti, kao i mandat, pristup informacijama i odgovarajuće resurse za sprovođenje revizije i podnošenje izveštaja javnosti o korišćenju javnih sredstava. Revizija bi trebalo da radi na nezavistan, odgovoran i transparentan način.
10. Građani bi trebalo da imaju pravo i oni, kao i ostali nedržavni akteri, bi trebalo da imaju prilike za direktno učestvovanje u javnoj raspravi i diskusijama o dizajnu i implementaciji fiskalnih politika.

Izvor: <http://fiscaltransparency.net/wp-content/uploads/2012/09/GIFT-High-Level-Principles-2012-08-ENG.pdf>

PRILOG C

Lough Erne Deklaracija

Privatna preduzeća pokreću rast, smanjuju siromaštvo i kreiraju poslove i prosperitet za ljude u celom svetu. Vlade imaju posebne nadležnosti da kreiraju odgovarajuća pravila i promovišu dobro upravljanje. Pravični porezi, poboljšana transparentnost i otvorena trgovina su vitalni pokretači ovoga. Planiramo da unesemo velike promene i ostavimo trag na sledeći način:

1. Poreske vlasti u svetu bi trebalo automatski da dele informacije kako bi se borile protiv rasprostranjenog izbegavanja poreza.
2. Države bi trebalo da promene pravila koja dozvoljavaju kompanijama da prenose svoje profite preko granica radi izbegavanja poreza, a multinacionalne kompanije bi trebalo da prijave poreskim vlastima gde koje poreze plaćaju.
3. Kompanije bi trebalo da znaju ko su im zaista vlasnici, a poreske vlasti i organi za sprovođenje zakona bi trebalo da su u mogućnosti da lako pristupe ovim informacijama.
4. Zemlje u razvoju bi trebalo da imaju informacije i kapacitet za naplatu nenaplaćenih poreza – a druge zemlje imaju obavezu da im pomognu.
5. Kompanije iz ekstraktivnih industrija treba da podnose izveštaj o plaćanjima svim vladama – a vlade bi trebalo da objave informacije o prihodu naplaćenom od ovih kompanija.
6. Minerale bi trebalo potiču iz legitimnih izvora, a ne iz konfliktnih zona.
7. Transakcije zemljištem bi trebalo da budu transparentne, da poštuju imovinska prava lokalnih zajednica.
8. Vlade bi trebalo da smanje protekcionizam i da dogovore nove trgovinske sporazume koji podstiču zapošljavanje i poslove u širom sveta.
9. Vlade bi trebalo da smanje prekomernu birokratiju na granicama i da omoguće lakše i brže kretanje roba između zemalja u razvoju.
10. Vlade bi trebalo da objavljuju informacije o zakonima, budžetima, potrošnji, nacionalnoj statistici, izborima i državnim ugovorima, na način koji je lak za čitanje i ponovnu upotrebu, tako da građani mogu da ih pozivaju na odgovornost.

Izvor: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/18/lough-erne-declaration>

PRILOG D

IBP'S Zbirna tabela o transparentnosti u ključnim budžetskim izveštajima

Izvor: Prilog na strani 44 IBP 'Vodiča za transparentnost u budžetskim izveštajima Vlade: Zašto su budžetski izveštaji važni i šta bi trebalo da uključuju?'

<http://www.oecd.org/gov/budgeting/49941624.pdf>

ZNAČAJ	KLJUČNI SADRŽAJ	ROKOVI ZA OBJAVLJIVANJE
PREBUDŽETSKI IZVEŠTAJ		
<ul style="list-style-type: none">• Jača vezu između politika i rasporeda budžetskih sredstava• Identifikuje osnovne vladine strategije u srednjoročnom periodu• Unapređuje racionalnost procesa formulisanja budžeta• Kalibrira očekivanja od budžeta• Dozvoljava zakonodavcima i javnosti da daju svoj doprinos ključnim budžetskim temama	<ul style="list-style-type: none">• Makroekonomske projekcije u srednjoročnom periodu• Srednjoročni fiskalni ciljevi Vlade• Šire sektorske alokacije• Očekivanja za široke kategorije poreza i prihoda• Opis i troškovi novih politika	<p>Idealno, u četvrtom ili petom mesecu prethodne budžetske godine</p> <p>Ponekad se kombinuje sa evaluacijom prethodne godine (sedmi mesec)</p> <p>Najmanje mesec dana pre objavljivanja Predloga budžeta izvršne vlasti</p>
PREDLOG BUDŽETA IZVRŠNE VLASTI		
<ul style="list-style-type: none">• Najvažnji instrument ekonomske politike i izraz prioriteta izvršne vlasti• Utvrđuje poresko opterećenje na građane• Utvrđuje distribuciju resursa između različitih segmenata populacije• Utvrđuje troškove/dug koji će snositi buduće generacije• Ključna prilika za civilno društvo i zakonodavcima da utiču na politike	<ul style="list-style-type: none">• Izlaganje Ministra finansija o budžetu i rezime budžeta• Predlog budžeta o prihodima i aroprijacijama• Makroekonomske projekcije• Procena održivosti tekućih politika• Projekcija i obrazloženje prihoda• Procena i klasifikacija prihoda• Finansiranje deficita• Struktura javnog duga• Ostale fiskalne aktivnosti (kao što je socijalna zaštita)• Pregled finansijske pozicije	<p>Najmanje tri meseca pre početka budžetske godine</p>

ZNAČAJ	KLJUČNI SADRŽAJ	ROKOVI ZA OBJAVLJIVANJE
BUDŽET ZA GRAĐANE		
<ul style="list-style-type: none"> Budžet je veoma tehnički i težak za razumevanje Čini budžet i "pristupačnim" a ne samo dostupnim Omogućuje širu i informisanu debatu o fiskalnim prioritetima Pokazuje posvećenost vlade javnosti i podstiče poverenje u Vladu 	<ul style="list-style-type: none"> Ciljevi dokumenta, opis budžetskog procesa i institucionalni obuhvat budžeta Ekonomska perspektiva i ciljevi vladine politike Vladini računi i budžetski izgledi Nove mere Pružanje usluga 	Istovremeno sa dokumentom kojem korespondira
USVOJENI BUDŽET		
<ul style="list-style-type: none"> Državni zakon Pruža bazne informacije sa kojima se mogu porediti budžetski rezultati Omogućuje ocenu promena na predlogu budžeta koje vrše zakonodavni organi 	<ul style="list-style-type: none"> Spisak i kratak komentar velikih kategorija rashoda i prihoda Podaci o nefinansijskim učincima Prikazivanje odstupanja između predloga budžeta i usvojenog budžeta Ukupni nivo duga Revidirane ekonomske projekcije (ako ima velikih odstupanja između predloga budžeta i usvojenog budžeta) Efekti na finansijsku imovinu i obavezu vlade, preuzete obaveze, itd. 	Čim zakonodavna vlast usvoji budžet, a ne duže od tri meseca od trenutka usvajanja budžeta.
IZVEŠTAJI U TOKU GODINE		
<ul style="list-style-type: none"> Kratka slika implementacije budžeta Periodične mere trendova prihoda i rashoda Pomaže u finom podešavanju implementacije budžeta Gradi kapacitete i sisteme kojima se unapređuje upravljanje budžeta 	<ul style="list-style-type: none"> Napredak u implementaciji budžeta Stvarno naplaćeni prihodi i izvršeni rashodi u svakom mesecu i poređenje izvršenja na dan podnošenja izveštaja sa planom Aktivnosti zaduživanja vlade Početna identifikacija odstupanja od budžeta 	Najmanje jedan mesec po isteku izveštajnog perioda (odnosno mesečni izveštaj za jun objavljuje se najkasnije 31. jula).

ZNAČAJ	KLJUČNI SADRŽAJ	ROKOVI ZA OBJAVLJIVANJE
--------	-----------------	-------------------------

PREGLED U TOKU GODINE

<ul style="list-style-type: none"> • Omogućuje sveobuhvatnu ocenu stvarne potrošnje i prikupljanja prihoda u odnosu na originalne procene u sredini budžetske godine • Ocenjuje efekte promena u makroekonomskom okruženju na budžet • Identifikuje potrebu za promenama u budžetskim alokacijama, uključujući i eventualne potrebe za donošenjem dopunskog budžeta (rebalansa) • Vršiti pregled (inventar) napretka u realizaciji konkretnih ciljanih vrednosti učinka 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizija ekonomskih pretpostavki i njihovog efekta na budžetske projekcije • Sveobuhvatna identifikacija i obrazloženje odstupanja budžetske potrošnje i prihoda i projekcija • Istraživanje usklađivanja politika • Pojediniosti o usvojenim politikama i novim dešavanjima od prezentacije budžeta 	<p>OECD preporučuje objavljivanje najmanje u roku od šest nedelja od završetka izveštajnog perioda</p> <p>MMF preporučuje objavljivanje najmanje u roku od tri meseca od završetka izveštajnog perioda</p>
---	---	--

IZVEŠTAJ NA KRAJU GODINE

<ul style="list-style-type: none"> • Omogućuje sveobuhvatnu procenu stvarne porošnje i naplate prihoda u odnosu na originalne procene na kraju budžetske godine • Sagledava ukupne učinke vlade u ostvarivanju ciljeva i indikatora učinka • Informiše buduće smerove javnih politika 	<ul style="list-style-type: none"> • Sveukupni budžetski ishodi • Sveukupna pozicija imovine i obaveza vlade (bilans stanja) • Rashodi po funkcionalnoj i ekonomskoj klasifikaciji i lista stvarno naplaćenih prihoda po različitim kategorijama • Zbirni prikaz državne potrošnje po sektorima i programima • Odstupanja i obrazloženja odstupanja između makroekonomskih projekcija i stvarnih rezultata • Obrazloženje jakih i slabih strana učinaka ministarstava i agencija • Nefinansijske informacije o učincima države u ostvarenju ciljeva i indikatora učinaka 	<p>OECD preporučuje objavljivanje u roku od šest meseci od završetka izveštajnog perioda</p> <p>MMF preporučuje objavljivanje u roku od jedne godine od završetka izveštajnog perioda</p>
--	---	---

ZNAČAJ	KLJUČNI SADRŽAJ	ROKOVI ZA OBJAVLJIVANJE
--------	-----------------	-------------------------

IZVEŠTAJ O REVIZIJI

<ul style="list-style-type: none"> • Nezavisna i autoritativna ocena izvršenja budžeta • Ocenjuje stepen do kojeg vlada postupa u skladu sa zakonom o budžetu • Daje komentare na tačnost i pouzdanost finansijskih izveštaja vlade • Zatvara krug odgovornosti • Značajni resursi za analizu učinaka vlade od strane zakonodavne vlasti, civilnog društva i medija 	<ul style="list-style-type: none"> • Komentari na tačnost i istinitost finansijskih izveštaja vlade • Komentari na adekvatnost kontrolnih sistema vlade za upravljanje javnim finansijama • Identifikuje slučajeve kada vlada krši zakon o budžetu i druge srodne zakone o javnim finansijama • Sadrži mišljenje Vrhovne revizorske institucije (kvalifikovano, nekvalifikovano, uz ogradu, itd) o računima koji su bili predmet revizije • Nabraja preporuke za otklanjanje problema koje je identifikovala revizija • Prati status prethodnih preporuka revizije 	<p>Najbolja praksa po OECD preporukama – u roku od šest meseci od isteka budžetske godine</p> <p>MMF preporučuje objavljivanje u roku od jedne godine od završetka izveštajnog perioda.</p>
--	--	---